

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ
& ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ
ΣΩΜΑ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ (Σ.Ε.Π.Ε.)
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ

ΕΠΕΙΓΟΝ

Αθήνα, 10 . 6. 2009

Αρ. πρωτ: οικ. 10349

ΕΙΔΙΚΟΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΥ
& ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΥ ΤΕΧΝΙΚΗΣ
ΚΑΙ ΥΓΕΙΟΝΟΜΙΚΗΣ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗΣ
Ταχ. Δ/ση : Δραγατσανίου 8
Τ.Κ : 10110 ΑΘΗΝΑ
Πληροφορ. : Γρ. Πελωριάδης
Χρ. Τουφεκούλα
Τηλ.: 210.3748711 - 811
e-mail : kysepes1@otenet.gr

ΠΡΟΣ : Όλα τα ΚΕ.Π.Ε.Κ
Έδρες τους
(για ενημέρωση όλων των
υπαλλήλων τους και των
Τμημάτων και Γραφείων
αρμοδιότητάς τους)

ΚΟΙΝ : Α. Υπουργείο Απασχόλησης
& Κοιν. Προστασίας
1. Γρ. κας Υπουργού
2. Γρ. κας Υφυπουργού
3. Γρ. κ. Γεν. Γραμματέα
4. Γεν. Δ/ση Συνθηκών &
Υγιεινής της Εργασίας

Β. Όπως Πίνακας αποδεκτών

Θέμα: Αντιμετώπιση της θερμικής καταπόνησης των εργαζομένων κατά το θέρος

Σχετικά: α. Η αρ. πρ. Υ1/Γ.Π. οικ. 53952/16-4-2009 εγκύκλιος του Υπουργείου Υγείας και Κοιν. Αλληλεγγύης
β. Το αρ. πρ. 22345/1-6-2009 διαβιβαστικό έγγραφο της Δ/σης Διοικ. και Τεχν. Στήριξης της Κεντρικής Υπηρεσίας του ΣΕΠΕ

Με την έναρξη της θερινής περιόδου επισημαίνουμε πάλι, όπως και τα προηγούμενα χρόνια, την αναγκαιότητα εντατικοποίησης των **προληπτικών ελέγχων** από τις κατά τόπους υπηρεσίες Τεχνικής & Υγειονομικής Επιθεώρησης του ΣΕΠΕ (ΚΕΠΕΚ και Τμήματα) σε όλους τους εργασιακούς χώρους όπου αναμένεται ότι θα υπάρξει, λόγω της ζέστης, μεγαλύτερη θερμική επιβάρυνση.

Προτεραιότητα πρέπει να δίνεται στις εργασίες σε **υπαίθριους χώρους** (οικοδομές, οδικά και άλλα τεχνικά έργα, αγροτικές εργασίες κλπ) και στις εργασίες σε στεγασμένους χώρους στις οποίες μπορεί, λόγω της φύσης των παραγωγικών διαδικασιών, να υπάρχει επί πλέον θερμική επιβάρυνση από υψηλές τιμές θερμοκρασίας-υγρασίας και από ακτινοβολούμενη θερμότητα (χυτήρια, υαλουργίες, κεραμοποιεία, μεταλλουργίες, εκκοκκιστήρια, ναυπηγοεπισκευαστικές δραστηριότητες, κλωστοϋφαντουργίες, βιομηχανίες πλαστικών, κλπ). Ιδιαίτερα επιβαρύνονται, όπως είναι ευνόητο, οι εργαζόμενοι σε **χειρωνακτικές εργασίες**, όπως π.χ. η χειρωνακτική διακίνηση βαρέων φορτίων στις μεταφορές, τις οικοδομές κ.ά.

Κατά τους ελέγχους να ενημερώνετε τους εργοδότες για τους κινδύνους που εγκυμονούν οι υψηλές θερμοκρασίες για την υγεία των εργαζομένων, ιδιαίτερα σε συνθήκες καύσωνα, όπως

κίνδυνος θερμικής εξάντλησης, θερμοπληξίας, κ.ά. (βλ. το παραπάνω α' σχετικό που σας κοινοποιήθηκε με το β' σχετ.).

Περισσότερο κινδυνεύουν οι εργαζόμενοι που ανήκουν σε **ομάδες υψηλού κινδύνου** (καρδιοπαθείς, πνευμονοπαθείς κ.α , βλ. **Παράρτημα 2** και α' σχετ.)

Η ένταξη των εργαζομένων στις παραπάνω ομάδες θα γίνεται από τον Γιατρό Εργασίας (Γ.Ε.) της επιχείρησης και, όπου δεν προβλέπεται η απασχόληση Γ.Ε., με ιατρική βεβαίωση που θα προσκομίσει ο ίδιος ο εργαζόμενος.

Παράλληλα, να υποδεικνύετε στους εργοδότες και να ελέγχετε την τήρηση των υποχρεώσεων τους, σύμφωνα με τις διατάξεις της ισχύουσας νομοθεσίας (κυρίως ΠΔ 17/96, ΠΔ 16/96, ΠΔ 305/96) και ιδιαίτερα των υποχρεώσεων που προβλέπουν , μεταξύ των άλλων :

- Γραπτή εκτίμηση των κινδύνων,
- λήψη των κατάλληλων κατά περίπτωση τεχνικών και οργανωτικών μέτρων που θα μειώνουν την θερμική καταπόνηση,
- οργάνωση της κατάλληλης υποδομής για την αντιμετώπιση καταστάσεων έκτακτης ανάγκης και την παροχή πρώτων βοηθειών,
- ενημέρωση και παροχή οδηγιών στους εργαζόμενους και
- χορήγηση στους εργαζόμενους των κατάλληλων μέσων ατομικής προστασίας.

Στην Γραπτή εκτίμηση των κινδύνων πρέπει να προσδιορίζονται συγκεκριμένα οι εργασίες και οι χώροι εργασίας όπου (με βάση τη σχετική βιβλιογραφία, την εμπειρία από προηγούμενα χρόνια και ενδεχόμενα τα αποτελέσματα μετρήσεων θερμοκρασίας και υγρασίας και άλλων δεικτών μικροκλίματος) ο κίνδυνος θερμικής καταπόνησης των εργαζομένων αναμένεται να είναι αυξημένος και να εξειδικεύονται αναλυτικά τα τεχνικά και οργανωτικά μέτρα που πρέπει κατά περίπτωση να λαμβάνονται. (Σχέδιο αντιμετώπισης της θερμικής καταπόνησης των εργαζομένων).

Να επισημαίνετε, επίσης, στους εργοδότες την υποχρέωση για ενεργό συμμετοχή του Τεχνικού Ασφάλειας και του Γιατρού Εργασίας (όπου προβλέπεται) στη σύνταξη της Γραπτής εκτίμησης των κινδύνων και στο σχεδιασμό και υλοποίηση των μέτρων που πρέπει να ληφθούν, καθώς και για συνεργασία με τους εργαζόμενους και τους εκπροσώπους τους σε θέματα ασφάλειας και υγείας, στα πλαίσια των διαδικασιών διαβούλευσης σύμφωνα με τη νομοθεσία.

Ενδεικτικός κατάλογος τεχνικών και οργανωτικών μέτρων που μπορούν να υποδεικνύονται, κατά περίπτωση, με βάση τις διατάξεις της νομοθεσίας αναφέρονται στο συνημμένο **Παράρτημα 1**.

Να δίνετε απόλυτη προτεραιότητα στη διενέργεια προληπτικών ελέγχων στους χώρους εργασίας και στις εργασίες με μεγαλύτερη θερμική επιβάρυνση, κατά τις περιόδους που έχει εξαγγελθεί από την **Ε.Μ.Υ.** η επικράτηση συνθηκών καύσωνα.

Υπενθυμίζουμε σχετικά ότι :

- σύμφωνα με το άρθρο 3 της από 8.6.2000 Σ.Σ.Ε. που αφορά τους εργατοτεχνίτες οικοδόμους και τους εργαζόμενους σε συναφείς κλάδους σε όλη τη χώρα, η οποία εξακολουθεί να ισχύει, η εργασία στις οικοδομικές εργασίες διακόπτεται στις περιπτώσεις καύσωνα όταν η θερμοκρασία υπερβαίνει τους 38^ο C υπό σκιά στον τόπο εργασίας, το δε ημερομίσθιο καταβάλλεται χωρίς περικοπή, και ότι
- σύμφωνα με τις διατάξεις της παραγρ. 3 του Κεφαλαίου Β' της ισχύουσας Τοπικής Συλλογικής Σύμβασης Εργασίας (30-4-2009) «Για τους όρους αμοιβής και εργασίας των εργατοτεχνιτών και υπαλλήλων που απασχολούνται σε ναυπηγοεπισκευαστικές εργασίες (μεταλλουργικές) Ν. Πειραιά-Αττικής και Νήσων..», «όταν η Ε.Μ.Υ. δίνει θερμοκρασία

36° και 37° C θα διακόπτονται οι εργασίες από τις 14.00 έως τις 18.00 και όταν δίνει θερμοκρασία 38° C και πάνω, το ωράριο εργασίας θα είναι 07.00 έως 13.00, χωρίς περικοπή του ημερομισθίου. Η διακοπή εργασιών θα ισχύει μέχρι και τις 19.00»

Οι Δ/νσεις των ΚΕΠΕΚ παρακαλούνται να αποστείλουν άμεσα το παρόν έγγραφο με τα συνημμένα του στα Τμήματα και Γραφεία Τεχνικής & Υγειονομικής Επιθεώρησης της αρμοδιότητάς τους, για την ενημέρωση όλων των υπαλλήλων με υπογραφή και να επιβλέψουν την οργάνωση και δράση συνεργείων ελέγχου.

Συνημμένα: 2 Παραρτήματα (2 φύλλα)

ΕΣΩΤ. ΔΙΑΝΟΜΗ:

1. Σ1, Σ3, Σ2
2. Υπηρεσία Ειδικών Επιθεωρητών
3. Κ.Φ.

Ο
ΕΙΔΙΚΟΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

ΘΕΟΔ. ΜΑΤΑΛΑΣ

ΠΙΝΑΚΑΣ ΑΠΟΔΕΚΤΩΝ

Γ.Σ.Ε.Ε.

Σ.Ε.Β.

Γ.Σ.Ε.Β.Ε.Ε.

Ε.Σ.Ε.Ε.

Α.Δ.Ε.Δ.Υ.

Π.Ο.Ε.-Ο.Τ.Α.

Ε.Ν.Α.Ε.

Κ.Ε.Δ.Κ.Ε.

Τ.Ε.Ε.

Ομοσπονδία Οικοδόμων και συναφών επαγγελματιών Ελλάδας

Ένωση Κατασκευαστών Κτιρίων

Π.Ε.Σ.Ε.Δ.Ε.

Π.Ε.Δ.Μ.Ε.Δ.Ε.

Σ.Α.Τ.Ε.

Σ.Τ.Ε.Α.Τ.

Συνδικάτο Εργατ/λων Μετάλλου Ν. Πειραιά-Αττικής και Νήσων

Ένωση Ναυπηγοεπισκευαστών Πειραιά

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1

A. Τεχνικά μέτρα

1. Παρεμβάσεις στα δομικά στοιχεία των κτιρίων :
  - θερμομόνωση στέγης ή πλάκας
  - βάψιμο εξωτερικά των κτιρίων με λευκό ή άλλο ανακλαστικό χρώμα
  - κατασκευή σκιάστρων στις δυτικές και νότιες πλευρές των κτιρίων
  - τοποθέτηση στις δυτικές και νότιες πλευρές αδιαφανών ή ανακλαστικών τζαμιών
  - εγκατάσταση αεροκουρτίνας ψυχρού αέρα στα μεγάλα ανοίγματα που, λόγω αναγκών παραγωγικής διαδικασίας, παραμένουν ανοιχτά.
2. Παρεμβάσεις σε τμήματα της παραγωγικής διαδικασίας :
  - μόνωση των θερμών επιφανειών που βρίσκονται μέσα στους χώρους εργασίας (σωλήνες ζεστού νερού, λέβητες, κλπ)
  - απομόνωση με θερμομονωτικά χωρίσματα των πηγών θερμότητας και απαγωγή της θερμότητας προς τον εξωτερικό περιβάλλοντα χώρο.
3. Παρεμβάσεις στο μικροκλίμα του εργασιακού χώρου :
  - εγκατάσταση κλιματιστικών μηχανημάτων, όταν αυτό είναι δυνατό
  - τοπική προσαγωγή δροσερού νωπού αέρα στις θερμικά επιβαρυμένες θέσεις εργασίας
  - εγκατάσταση τοπικών απαγωγών για την απομάκρυνση υδρατμών ή καυτού αέρα από ενδιάμεσους χώρους μηχανημάτων στο πλησιέστερο δυνατό σημείο προς τις πηγές δημιουργίας τους

B. Οργανωτικά μέτρα

1. Προγραμματισμός διαλειμμάτων κατάλληλης διάρκειας για τη μείωση της θερμικής καταπόνησης των εργαζομένων σε περίοδο καύσωνα.
2. Προγραμματισμός εργασιών
Εργασίες που συνεπάγονται υψηλή θερμική καταπόνηση των εργαζομένων πρέπει, κατά το δυνατόν, να προγραμματίζονται σε ώρες εκτός θερμοκρασιακών αιχμών
3. Διαμόρφωση των κυλικίων, ή άλλων κατάλληλων χώρων, για το χρόνο ανάπαυσης.
Οι χώροι αυτοί, ανάλογα με τις αντικειμενικές ανάγκες και δυνατότητες, εξοπλίζονται με σύστημα κλιματισμού.
4. Παροχή πόσιμου δροσερού νερού σε θερμοκρασία 10 -15° C.

Γ. Υπαίθριες εργασίες

Για τις υπαίθριες εργασίες πρέπει να λαμβάνονται τα εξής μέτρα:

- χορήγηση - χρήση κατάλληλου καλύμματος κεφαλής, όπου δεν είναι υποχρεωτική από τη νομοθεσία η χρήση κράνους προστασίας
- διαμόρφωση - επιλογή σκιερού μέρους για τα διαλείμματα
- κατασκευή στεγαστρων, όπου είναι δυνατόν, για την εκτέλεση εργασιών
- προγραμματισμός των εργασιών ώστε, κατά το δυνατόν, οι κοπιαστικότερες να γίνονται σε ώρες που η θερμοκρασία είναι χαμηλότερη (μείωση κατά το δυνατόν της απασχόλησης στο διάστημα 13.00 –16.00)
- παροχή πόσιμου δροσερού νερού (10-15° C)

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2

Ενδεικτικός, μη εξαντλητικός, κατάλογος εργαζομένων που εντάσσονται στις **ομάδες υψηλού κινδύνου**, όσον αφορά την απασχόληση σε εργασίες ή χώρους εργασίας με αυξημένο κίνδυνο θερμικής καταπόνησης, ιδιαίτερα σε περιόδους καύσωνα, λόγω της μειωμένης θερμορυθμιστικής ικανότητας του οργανισμού τους

A) Εργαζόμενοι που πάσχουν από:

1. Καρδιοπάθειες:

- Στεφανιαία νόσο (ή χειρουργημένοι για στεφανιαία νόσο)
- Βαλβιδοπάθειες (ή χειρουργημένοι για βαλβιδοπάθεια)
- Μυοκαρδιοπάθειες

2. Παθήσεις των πνευμόνων:

- Βρογχικό άσθμα
- Χρόνια αποφρακτική πνευμονοπάθεια
- Πνευμονικό εμφύσημα
- Διάμεσες πνευμονοπάθειες

3. Άλλα χρόνια νοσήματα :

- Σακχαρώδη διαβήτη
- Χρόνια νεφρική ανεπάρκεια
- Διαταραχές ηπατικής λειτουργίας
- Δυσλειτουργία του θυρεοειδούς
- Διαταραχές αρτηριακής πίεσης
- Νοσήματα του αίματος (συγγενείς αιμοσφαιρινοπάθειες)
- Ψυχικά νοσήματα
- Νοσήματα του Κεντρικού Νευρικού Συστήματος
- Δερματοπάθειες μεγάλης έκτασης
- Παχυσαρκία

B) Εργαζόμενοι που λαμβάνουν φάρμακα τα οποία ανήκουν στις εξής κατηγορίες:

- Ινσουλίνη – Αντιδιαβητικά δισκία
- Διουρητικά
- Αναστολείς ιόντων ασβεστίου
- Αντιχολινεργικά
- Ψυχοφάρμακα
- Αντιεπιληπτικά.
- Ορμόνες

Γ) Γυναίκες εργαζόμενες κατά τη διάρκεια της εγκυμοσύνης